

JihočAS

číslo 1/16
Ročník 024

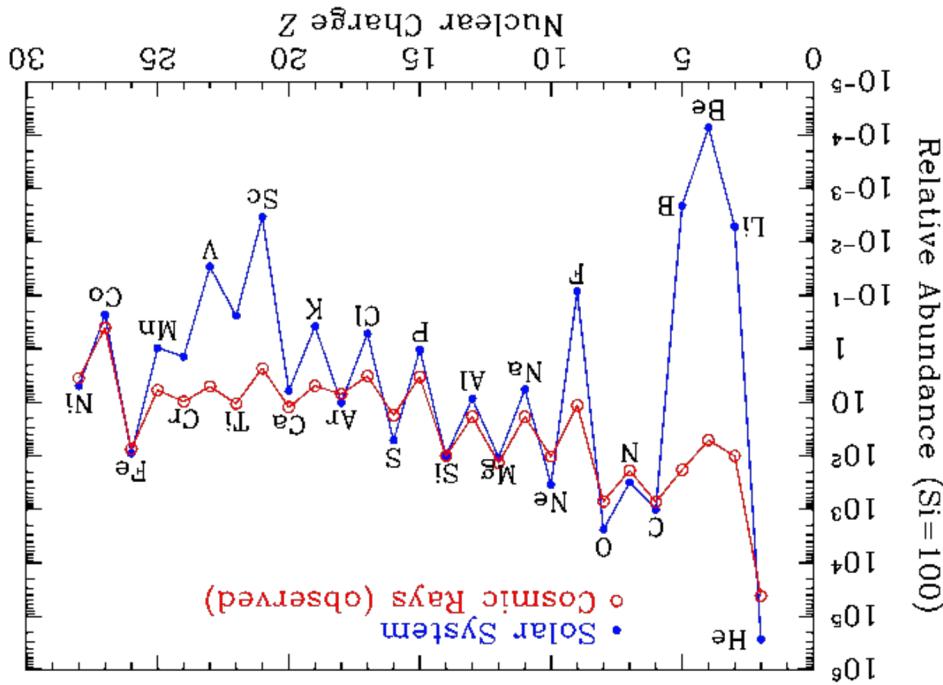
Nepavidelný zpravodaj Jihočeské pobočky Č.A.S

Graf, který byste měli vidět

Martin Kákona

V grafu je uvedeno zastoupení jader, které k nám přilétají z kosmu. Na logaritmické ose je vynesen počet jader na sto jader křemíku. Graf končí niklém, ale přilétají k nám prakticky všechny relativně stabilní prvky, které to od času svého vzniku k nám stíhajou, takže na sto miliónů atomů křemíku připadne jeden atom uranu.

K obrázku na titulní straně

Obraz od našeho nového člena Vladana Špačka. Obraz je ze série Poselství dluhy a originál je olejomalba o rozměrech 1,5 X 2 m. Pan Špaček se kromě malování zabývá radioastronomií. Vlastní radioteleskop na 12 GHz, pomocí kterého pravidelně měří aktivitu Slunce.

JihoČAS

Vydává: Jihočeská pobočka České astronomické společnosti.
Redakce a adresa pro zaslání příspěvků: **Martin Kákona**, U Jatek 19/III,
392 01 Soběslav, e-mail: martin.kakona@astro.cz.

Sazba: **Roman Dvorák**, e-mail: roman-dvorak@email.cz.

Členské příspěvky

Členské příspěvky posílejte na účet **2900452466 / 2010**. Členské příspěvky na příští rok pošlete nejpozději do konce října! Tento termín je nutné dodržet, jinak nedostanete členskou průkazku vloženou do Astropisu. Členské příspěvky na příští rok jsou 600 Kč (450 Kč studenti a důchodci). Z této částky odvádí pobočka 500 Kč resp. 400 Kč do Prahy (hradí se z ní například náklady na tisk Astropisu) a 100 Kč (50 Kč) si nechává pobočka (to použijeme jako spolufinancování dotace RVS). Do zprávy pro příjemce prosím napишte své jméno. Zda platba došla, si můžete ověřit zde: www.fio.cz/ib2/transparent?a=2900452466.

Výroční schůze

Letošní členská schůze se uskuteční mimo pořadí na hvězdárně Františka Nušla v Jindřichově Hradci v sobotu 19. listopadu od 15 hodin. Letos nás čekají volby, tak si prosím promyslete, kdo bude chtít pracovat ve výboru pobočky a co si vezmete na starost.

Tady je krátký seznam toho, co je nutné dělat:

- Vedení členské evidence.
- Tvorba a synchronizace členské databáze.
- Výbírání členských příspěvků.
- Evidence členských příspěvků v členské databázi ČAS.
- Vedení účetní knihy (elektronicky).
- Administrace a tvorba webu pobočky.
- Sazba JihocASu.
- Jazyková korektura JihocASu.
- Tisk JihocASu.
- Vazba JihocASu.
- Tisk obálek a Rozesílání JihocASu.
- Jednou za rok účast na „malém setkání složek“ ČAS.
- Jednou za rok účast na „velkém setkání složek“ nebo sjezdu ČAS.
- Jednou za rok vyúčtování dotace.
- Vymáhání členských příspěvků od neplatící (po 15. 11. do konce roku).
- Sestavení ročního plánu práce pobočky (do 15. 9.).
- Sepsání žádostí o dotaci na kalendářní rok (do 15. 9.).
- Sestavení rozpočtu pobočky na kalendářní rok (do 15. 9.).
- Sepsání výroční zprávy (do 15. 1.).
- Výplnění formuláře RVS o aktivitách za uplynulý rok (do 15. 1.).
- Organizace společného pozorování.
- A v neposlední řadě vymýšlení náplně práce pobočky.

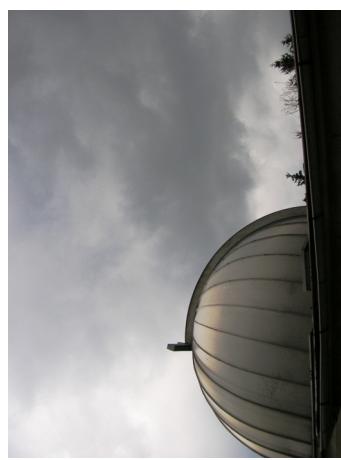

Jiří Grygar zahajuje oslavy 50. výročí vzniku Hvězdárny Františka Pešty

Hvězdárna Františka Pešty v Sezimově Ústí - 50. let

Hvězdárna na 15. poledníku chystá změny ...

Mgr. Jana Jirků
Hvězdárna F. Nušla, Jindřichův Hradec

Dne 10. 10. 2015 připravili členové Hvězdárny Františka Pešty v Sezimově Ústí rozsáhlou oslavu 50. výročí otevření své observatoře. Jak nás hned v úvodu upozornil dlouholetý vedoucí hvězdárny Petr Bartoš, datum oslav nebylo vybráno náhodně. Ale zcela v duchu čimrmanovské poučky, že důležité historické milníky se mají odehrávat ve snadno zapamatovatelných časových okamžících. Ke skutečnému otevření sezimovské hvězdárny došlo o něco dříve, shodou okolností i toto datum naplňuje zmíněnou tezi: stalo se tak 6. 6. 1965. Hosté byli přivítáni výstavou z dílny astronomického kroužku (lineární urychlovač částic), bohatým občerstvením a především pouťavou přednáškou Petra Bartoše o historii hvězdárny. Ve své prezentaci měl z čeho vybírat - k tomuto výročí totiž napsal výpravnou publikaci *Astronomie v Sezimově Ústí a František Pešta*, kterou v rámci oslav pokřtil tehdejší předseda závodního výboru a organizátor stavebních prací pan Václav Kalina.

Hvězdárna Františka Pešty v Sezimově Ústí spadá rokem vzniku do druhé poválečné vlny výstavby lidových (veřejných) hvězdáren. Ve společnosti byla silná poptávka po astronomickém poznání využívaném zejména úspěšný kosmonautiky a tak mnohé žádosti astronomických nadšenců o finanční dotaci na stavbu hvězdárny padly na úrodnou půdu. Vybudovat novou hvězdárnu bylo tehdy možné pouze pod patronátem tzv. závodních výborů jednotlivých státních podniků.

Nápad, projekt, organizace výstavby, zajištění stavebního personálu a mnohdy i potřebné vybavení včetně hlavního dalekohledu však též bez výjimky ležely na bedrech toho, kdo s nápadem nové hvězdárny přišel. Od dob steplingových se mnoho nezměnilo. A jak mi řekl pan Václav Kalina: „*Při objednávání stavebních prací a jejich fakturaci jsem stál pořád jednou nohou v kriminále. Mohl jsem vyplnit maximálně 8 Kčs za hodinu práce. Ale takového čremeslníka byste v Čechách nenašel. Minimum bylo dvacet, v opačném případě se s vámi nikdo nehrál. Tak jsem musel sehnat přátele, na které jsem ten rozdil moh napsat. Jinak by nic nebylo.*“

Být zakladatelem hvězdárny znamenalo i v roce 1965 zvládnout mnoho profesí najednou: od mediára přes výrobcu, prodejníka svých přátel o práci zdarma, až po vedoucího nové hvězdárny, který ji vymýšlel městní program a zajišťoval pravidelnou činnost. Bez nároku na honorář a obvykle jen ve svém vohněném čase. Právem se tedy jména zakladatelů v několika případech stala součástí názvu jiní vybudovaných hvězdáren jako poděkování za velké úsilí vynaložené při vzniku a provozu v prvních letech činnosti. A nejnak je tomu i v případě Hvězdárny Františka Pešty v Sezimově Ústí.

Jak již mnozí jistě víte, Hvězdárna F. Nušla nyní stojí před významnou událostí, kterou je možná docela velká rekonstrukce. Kdo u nás byl, jistě si řekne, že to opravdu už bylo zapotřebí. Máme velmi malý projekční sálek, který pojme sotva jednu školní třídu, proto přednášky, akce pro děti i veřejnost, či společenské večery s astronomií a další akce musíme pořádat v takto stísněném prostředí ve velkém diskonfortu všech zúčastněných. Nemáme prostory pro skladování zařízení, nemáme kuchyňku, kde by bylo možné nějak kulturně umýt nějaký ten hrnek nebo talíř. Voda je zavedená pouze na WC, což je jediné místo, kde si každý umyje svůj hrnek od káfe. Nemáme ani šatnu pro děti ze školy, kterých chodí na naše programy k výuce opravdu dost.

Původně nám šlo o to, abydom přesvědčili vedení našeho města, že je třeba zvětšit přednáškové prostory, vyznačit 15. poledník, který prochází kousek před budovou a také nějak opravit nebo upravit přístup k budově Hvězdárny. Totiž velmi vzrostlé smrký, hlavně kolem východního plotu hvězdárenské zahrady, na skelnatém podloží, nemají se stále se zvětšujícím kořenovým systémem jinou možnost, než vystupovat nad povrch. To v trávníku, byť udržovaném, působí návštěvníkům a vlastním i nám značné problémy se pohybovat bezpečně kolem budovy Hvězdárny, zejména potmě.

Samozřejmě jsme mysleli i na naše handicapované spoluobčany, kteří mají sice v současné době možnost podívat se na oblohu velkým přístrojem z nějakého stanoviště na zahrádce před budovou, ale na pozorovací terasy, ani do kopule bohužel nemají přístup. Když už jsem zmínila pozorovací terasy, máme vlastně dvě; jednu na jih budovy a druhou na sever. Jižní terasa je velmi dobré pozorovací místo a rádi bychom ji viděli ještě vylepšenou o odsušnou střechu, aby zde mohly zůstávat nastalo alespoň stativy, možná i nějaký dalekohled. To teď není možné, vzhledem k vysoké pravděpodobnosti nebezpečí napadení nejruznějším kriminálními živly. Takže dalekohledy i stativy přinášíme a odnášíme a skladujeme na velmi malém prostoru v horním vestibulu. Návštěvníci, jdoucí pozorovat

na jižní terasu jsou nuceni kolem nich procházet, dosti úzkým místem, proto nelze vyloučit ani riziko poranění nebo poškození majetku.

Severní terasa je ale k noci náš pozorování neponážitelná, a tak zcela zbytečná. Je nasměrovaná k městu, kde doslova pár metrů od příjezdové cesty do areálu máme panelákové sídliště a s tím i spoustu světel. Toto bychom viděli jako další místo pro změnu; z nepotíelné terasy by mohla vzniknout klubovna, například pro žámové kroužky a další, akce s dětmi, co pořádáme. Dopsud vlastně k veskerému dění na Hvězdárně slouží a slouží pouze zmíněný malý sálek a to rozhodně nestáčí, nehledě na to, že nelze podniknout třeba dvě akce najednou.

V neposlední řadě by se hodila i malá dílnička, kde by se dalo ledasco opravit, upravit, vyčistit atd.

Tento "vlak událostí" se dal do pohybu po jednom Předvánočním posezení, které pravidelně pořádáme už více než 10 let a zveme kromě významných hostů z oboru astronomie i členy jindřichohradeckého zastupitelstva a úředníky MÚ. V posledních letech a zvýšujícím se počtu zúčastněných bylo nasnadě, že situace je kritická.

Nyní čekáme na dokončení projektu, schválení rozsahu změn a další rozhodnutí. Tak jsme přišli na to, jak popř. zvětšit i prostory kopule, ale o tom bych se zatím nerada rozšiřovala, to je ještě skutečně ve hvězdách :).

Můžeme jen slibit, že až bude rozhodnuto a "uvařeno", podělme se s Vámi všemi moc rádi o všechny novinky.

Vnučka Kozelská

*Mgr. Jana Jirků
Hvězdárna F. Nušla, Jindřichův Hradec*

Naše Hvězdárna každoročně nejen v létě uvítá mnoho návštěvníků, exkurzi, hromadných i jiných specifických návštěv. Počet zúčastněných lidí bývá různý, někdy – a skoro většinou – přesahující kapacitu našeho projekčního

sálu. (Mimo to pořádáme i výjezdy na letní tábory s přednáškami a dalekohledy za účelem pozorování - exkurzistů, kteří nás navštěvují, bývají jak z blízka, tak často z poměrně velké, až značně vzdálenosti a i my jezdíme na tábory přednášky do vzdálenosti až kolem 100 km od JH).

Letošní léto se ale stalo cosi ojedinělého, o čem rozhodně nelze říct, že je běžné ... "Takhle jako vždy a normálně jsme se sesí na Hvězdárně, protože jsme měli objednanou exkurzi z Dlouhé Brtnice na Jihlavsku.

Objednaná exkurze měla čítat skoro čtyřicet osob. To je běžné. Ale protože, jak skoro asi všichni dobře víte, máme v JH fakt malý projekční sálek, musíme řešit tyto exkurze tak, že skupinu rozdělme na dvě části: první jde nejdříve do kopule na pozorování, druhá do projekčního sálu na přednášku a promítání. Po určité době, jak je domluveno předem podle časových možností návštěvníků, se skupiny vymění a tak obě absolvojí plný nás nabízený program.

Objednaná exkurze měla čítat skoro čtyřicet osob. To je běžné. Ale protože, jak skoro asi všichni dobře víte, máme v JH fakt malý projekční sálek, musíme řešit tyto exkurze tak, že skupinu rozdělme na dvě části: první jde nejdříve do kopule na pozorování, druhá do projekčního sálu na přednášku a promítání. Po určité době, jak je domluveno předem podle časových možností návštěvníků, se skupiny vymění a tak obě absolvojí plný nás nabízený program.

Ala abych se konečně dostala k „jádru mezecky“: ze skupiny z Brtnice na jednou vystoupila paní s hláškou: „jéé, to je děda!“ Bez dalších průtahů jsme se dozvěděli, že je vnučkou tvůrce naší montáže, pana Františka Kozelského, dceera jeho dcery.

Takže se opět potvrdilo rčení, „jak je ten svět malej“, prostě jeden čumí,

co vše se může stát :))! Paní nás navštěvila i s vnučkou a souhlasila s fotografováním, takže snímky přikládám.

